

УКРАЇНСЬКА МОВА

ПРОГРАМА

ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

на здобуття ОКР молодшого спеціаліста

на основі базової загальної середньої освіти

за спеціальністю «Дизайн»,

«Образотворче мистецтво»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування з української мови призначена для підготовки до вступу на денну (вечірню) форму навчання ОКР молодшого спеціаліста на основі базової загальної середньої освіти (9 кл.) за спеціальностями «Дизайн», «Образотворче мистецтво», «Перукарське мистецтво та декоративна косметика». Предмет «Українська мова» є обов'язковим непрофільним конкурсним предметом. Мінімальна кількість балів з української мови для допуску до участі в конкурсі становить 6 балів.

Основною формою перевірки та пунктуаційної грамотності є диктант. Для проведення вступного випробування у формі диктанту використовується текст, доступний для учнів 9-го класу, обсягом 160–190 слів.

Перевірці підлягають уміння: правильно писати слова на вивчені орфографічні правила й словникові слова, визначені для запам'ятовування; використовувати розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; належним чином оформляти роботу.

Тексти диктантів для проведення екзамену дібрані зі збірника диктантів для державної підсумкової атестації з української мови для 9-го класу, що укладений згідно з вимогами чинної навчальної програми для загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженої Міністерством освіти і науки України. (Збірник диктантів для ДПА 2018 року з української мови 9 клас) для шкіл з українською мовою навчання.

Тексти для диктантів, що подані в збірнику, дібрані з класичної та сучасної української літератури, історії й фольклору. Тексти відповідають таким вимогам: змістовно цілісний, логічно завершений, ідейно навантажений уривок твору, зрозумілий і доступний абітурієнтам.

Лінгвістичне наповнення текстів відповідає вимогам навчальної програми з дисципліни «Українська мова». Вони включають вивчені орфограми й пунктограми у різних синтаксичних конструкціях (у простих, ускладнених і складних реченнях), при прямій мові тощо.

При написанні диктанту абітурієнти повинні *знати*:

- основні орфоепічні, орфографічні, пунктуаційні правила;
- морфологічні ознаки та синтаксичну роль частин мови;
- загальні відомості про просте і складне речення, однорідні члени речення, речення із вставними словами, відомості про відокремлені та уточнюючі члени речення, пряму мову.

Абітурієнти повинні *вміти*:

- дотримуватися норм українського правопису;
- знаходити вивчені орфограми, пояснювати їх;
- правильно писати слова з вивченими орфограмами;
- знаходити і виправляти орфографічні помилки;
- обґрунтовувати вживання розділових знаків за допомогою вивчених правил.

Для написання вступного диктанту відводиться одна астрономічна година.

Методика проведення диктанту є традиційною, узвичаєною, виробленою у своїх головних рисах, проте проведення вступного випробування у формі диктанту має певні особливості.

Вид роботи й назву тексту викладач записує на дошці. Спочатку викладач читає весь текст, після чого не дає ніяких пояснень щодо його змісту, правописних особливостей та тлумачення значень використаних у ньому слів (з огляду на те, що тексти адаптовано для навчальних потреб, у

них практично відсутня так звана авторська пунктуація, немає діалектизмів, застарілих слів, складної зі значеннєвого погляду, а тому малозрозумілої лексики тощо). Викладач може давати тільки коментарі формального характеру, як-от: розміщення заголовку, запис автора чи джерела тексту тощо.

Після прочитання всього тексту викладач читає перше речення повністю, а абітурієнти тільки уважно слухають його. Далі це саме речення диктується для запису частинами, причому кожна частина, як правило, читається тільки один раз (частиною в цьому випадку слід вважати словосполучення з двох-п'яти слів або частину складного речення приблизно з тією ж кількістю слів). Викладач може повторно прочитати частину речення, якщо вона велика за обсягом, у ній змінено нормативний порядок слів або під дією певних зовнішніх чинників абітурієнти недочули якогось слова або словосполучення). Після того, як абітурієнти запишуть усе речення, його слід прочитати повністю повторно, щоб абітурієнти мали змогу перевірити записане.

У такий спосіб диктується кожне речення тексту. Викладач обов'язково вказує місце поділу тексту на абзаци. Після запису всього тексту він читає його ще раз від початку до кінця, роблячи паузи між реченнями, дещо триваліші від звичайних, і надаючи цим самим змогу учням ретельно перевірити написане й усунути можливі помилки. Текст слід диктувати виразно, відповідно до норм літературної мови, з правильним наголошуванням слів та інтонуванням звукового потоку, у такому темпі, щоб учні встигали вільно його записувати.

Після повторного читання всього тексту диктанти збираються. Часу для додаткової перевірки надавати не потрібно: сумніви щодо правописного оформлення роботи абітурієнти повинні вирішувати в процесі написання.

Диктант, як це і визначено чинною програмою з української мови, оцінюється однією оцінкою на підставі таких критеріїв:

- орфографічні та пунктуаційні помилки обраховуються разом і оцінюються однаково;

- помилки в слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, вважаються однією помилкою; помилки на те саме правило, але в різних словах та різних реченнях вважаються різними помилками;

- розрізняють грубі та негрубі помилки; до негрубих помилок відносять: винятки з усіх правил; написання великої літери в складних власних назвах; правопис прислівників, утворених від іменників з прийменниками; у випадках, що вимагають розрізнення *не* і *ні* (у сполученнях на кшталт *не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не...; ніщо інше не...*); заміна одного співвідносного розділового знака іншим); під час остаточного обрахунку помилок дві негрубі помилки вважаються однією грубою;

- за наявності в диктанті більше п'яти виправлень оцінка знижується на один бал;

- орфографічні та пунктуаційні помилки на правила, вивчення яких не передбачено шкільною програмою, виправляються, але не враховуються; також не враховуються помилки у відтворенні так званої авторської пунктуації.

Критерії оцінювання вступних робіт

Критерії оцінювання відповідей розроблені на основі державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Максимальна кількість за письмову роботу– 12 балів.

Бали	Кількість помилок
1	15-16 і більше
2	13-14
3	11-12
4	9-10
5	7-8

6	5-6
7	4
8	3
9	1+1 (негруба)-2
10	1
11	1 (негруба)
12	–

Пам'ятка для абітурієнтів «Як писати диктант»

1. Уважно прослухайте текст диктанту.
2. Коли викладач зачитуватиме кожне речення в цілому, слухайте його до кінця і не робіть ніяких записів.
3. Починайте записувати речення лише тоді, коли викладач почне його читати частинами, роблячи тривалі паузи.
4. Під час записування речення більше звертайте увагу на орфографію (написання слів), але не треба забувати й про розділові знаки.
5. Під час перевірки записаного речення потрібно передусім зважати на інтонацію й особливо ретельно перевіряти розділові знаки (у цьому важливу роль відіграють паузи: ледь помітну паузу роблять у тих місцях, де треба поставити кому, а більш помітну – на місці двокрапки чи тире; явна пауза означає, що треба поставити крапку з комою).
6. Сконцентруйте свою увагу й не відволікайтесь під час написання диктанту.
7. Не «збирайте» помилки, зазираючи під час написання диктанту в роботу сусіда (як показує практика, на це, по-перше, витрачається час, якого і так мало, а по-друге, потім часто доводиться шкодувати через помилку, допущену внаслідок такого виправлення).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Глазова О.П., Кузнєцов Ю.В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Педагогічна преса, 2005.
2. Глазова О.П., Кузнєцов Ю.В. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Педагогічна преса, 2006.
3. Глазова О.П., Кузнєцов Ю.В. Українська мова: Підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Зодіак-ЕКО, 2009.
4. Передрій Г.Р., Скуратівський Л.В., Шелехова Г.Т., Остаф Я.І. Рідна мова: Підруч. для 7 кл. – К.: Освіта, 2003.
5. Олійник О.Б. Українська мова: Підруч. для 8 кл. серед. шк. – К.: Вікторія, 2004.
6. Шелехова Г.Т., Остаф Я.І., Скуратівський Л.В. Рідна мова: Підруч. для 9 кл. – К.: Освіта, 2002.

Основна

1. Бас-Кононенко О.В., Гнатюк Л.П. Українська мова. Теорія, завдання, тести: Навчальний посібник для старшокласників та вступників до ВНЗ. – К.: Знання, 2014.
2. Блик О.П. Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. – К., 1988.
3. Глазова О.П. Українська орфографія: Навч. посібн. – Харків, 2004.
4. Глазова А.П. Українська пунктуація: Навч. посібн. – Харків, 2004.
5. Жур Ж.О., Сулима Н.І. Українська мова: Довідник. 9 клас. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2013.
6. Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів: навч. посібн. – К.: Вища школа, 2007.
7. Козачук Г.О., Шкуратяна Н.Г. Практичний курсу української літературної мови: навч. посібн. – К., 1993.
8. Максименко В.Ф. Сучасний український правопис у таблицях: Навчальний посібник. – Харків: Торсінг плюс, 2015.
9. Ладоня І. О. Українська мова : навч. посібн. для студ. ВНЗ I–II рівнів акредитації. – К. Вища школа, 2001.

10. Орфографія української мови: просто про складне / І. Радченко. – К. : Шкільний світ, 2008.
11. Середницька А.Я. Українська мова і література. Тести для абітурієнтів: Навчально-методичний посібник. – К.: Знання, 2013.
12. Сучасна українська мова. Довідник / Л.Ю. Шевченко, В.В. Різун, Ю.В. Лисенко; за ред. О.Д. Пономарева. – К.: Либідь, 1993.
13. Ткаченко Є.М. Українська мова: Пунктуація: правила, вправи, диктанти. – Навч. пос. – Харків: Консум, 2001.
14. Український правопис. – 4-е вид., випр: і доп. – К.: Наук, думка, 1993.
15. Шевченко Л.Ю., Різун В.В., Лисенко Ю.В. Сучасна українська літературна мова. Довідник. – К., 1996.
16. Ющук І.П. Практикум з правопису з української мови. – Освіта, 1997.
17. Яцимірська М.Т. Сучасна українська мова: Пунктуація. Навч. пос. – Львів: ЛНУ, 2002.

Додаткова

1. Беляєв ті ін. Українська мова, 10–11 кл. – к. : Освіта, 1998.
2. Бурячок А.А. Орфографічний словник української мови. – Вид.2, доопрац. – К.: Наук. думка, 2002. – 464 с.
3. Головащук СІ. Словник-довідник з правопису та слововживання. – К., 1989.
4. Карачун В.Я. Орфографічний словник наукових і технічних термінів: понад 30 000 слів. – К.: Криниця, 1999. – 524 с.
5. Олійник О.Б. Українська мова, 10–11 кл. – К.: Вікторія, 1999.
6. Орфографічний словник української мови / укл.: С.І. Головащук, М.М. Пещак, В.М. Русанівський, О.О. Тараненко. – К.: Довіра, 1999. – 992с.
7. Плющ М.Я., Грипас Н.Я. Граматика української мови в таблицях: навчальний посібник. – К. : Вища школа, 2004.
8. Пономарів О.Д. Фонема Г та Ґ. Словник і коментар. – К.: Видавничий центр “Просвіта”, 1997. – 40 с.

9. Сучасний орфографічний словник 50 000 слів: Для школярів, абітурієнтів, студентів, викладачів. – Харків: Промінь, 2001. – 672 с.
10. Український орфографічний словник / Уклад.: М.М. Пещак та ін. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Довіра, 2002. – 1006 с.
11. Український орфографічний словник: Орфографічний словник української мови: Близько 143 000 слів / за ред. Л.М. Полюги. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Довіра, 2002. – 1006 с.

ЗРАЗКИ ТЕКСТІВ ДИКТАНТІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Найглибший рекорд Києва

Станція метро «Арсенальна» може похвалитися титулом найглибшої у світі. Береги Дніпра в цьому місці настільки високі, що інженерам довелося сягнути позначки в рекордні сто п'ять метрів, так що мандрівка ескалаторами займає близько п'яти хвилин. Утім, уражає тут навіть не так глибина, як інженерна винахідливість. Що робити, якщо таких довгих ескалаторів просто не існує? Кияни довго думали й нарешті запропонували, здавалося б, нереальний план: розбити спуск на дві частини, а між ними побудувати проміжний вестибюль.

Але тоді постала ще одна проблема: як між двома виритими котлованами розмістити будівельників, які б зводили цей вестибюль. І знову з'явилося революційне рішення. А якщо збудувати вестибюль на поверхні, а потім спустити його на потрібну глибину? Такого у світі раніше ще ніхто не робив.

Коли кияни побачили гігантське залізобетонне кільце вагою понад три тисячі тонн, жартівливо назвали його величезною склянкою. От тільки команді фізиків, хіміків і геодезистів було не до жартів. Для надійності вони провели спеціальне заморожування ґрунту, довкола конструкції вирили сотні міні-свердловин і залили в них хлорид кальцію. І вже в листопаді 1960 року кияни вперше випробували найглибшу станцію у світі.

Музей Миколи Пирогова

Національний музей-садиба Миколи Пирогова розташований у південно-західній частині міста Вінниці. Саме тут, у мальовничій садибі Вишня, протягом останніх двадцяти років жив і працював видатний учений, геніальний хірург, анатом, творець воєнно-польової хірургії, засновник Товариства Червоного Хреста, прекрасний педагог і громадський діяч Микола Пирогов.

Метою діяльності музею є збереження особливого культурного середовища, яке було за життя вченого. Тут збереглися будинок, у якому жив Пирогов, і музей-аптека з інтер'єрами приймальні й операційної цього відомого на весь світ науковця. Неподалік — церква-некрополь, вона стоїть посеред парку, у якому й досі ростуть дерева, ним посаджені.

Саме тут, у садибі, видатний лікар проводив складні на той час операції, що мали прекрасні результати. Відвідувачі музею мають унікальну можливість ознайомитися з медичними інструментами, які використовували в практиці тодішні лікарі, переглянути старовинні друковані видання, відчутти дух й атмосферу минулої епохи.

Микола Пирогов першим у світі здійснив розподіл поранених і хворих залежно від важкості й місця поранення, створив транспортні відділення, застосував ефірний наркоз і нерухому гіпсову пов'язку. Заслуги науковця високо оцінені медиками всього світу, його відкриття застосовують у сучасній лікувальній справі.

170 слів

За П. Гуньком

Окраса Волині

Шацькі озера — окраса Волині. Майже три десятки великих, середніх і зовсім малих озер розкинулися на просторах краю, заховавшись в обрамлення лісів.

Мешканці Шацька, якщо мають бажання поплавати, вибирають чистоту Світязя. Коли треба послухати тишу, шачани їдуть до Карасинця, а щоб помилуватися красою й поплавати, то вибирають Люцимер. Я вибираю Люцимер не лише за те, що водойма розташована за кілька метрів від мого будинку, а й за величне водне плесо, за відсутність у воді ям і безпечний відпочинок для дітей. А ще я люблю це озеро за те, що мало не з рук можна погодувати лебедів з лебедятами, відчутти на нозі дотик рибок, що гуляють зграйками по мілководдю, поспостерігати на заболоченому березі за бобром чи ондатрою.

Лісисто-болотяні береги Люцимера чергуються з піщаними, очеретяні зарості все більше наступають на водну гладь. Саме озеро є німим свідком історії Шацька — старого, тихого, з давнім городищем на березі, горою, на якій стояв палац, з багатющим рослинним і тваринним світом.

154 слова

За М. Цюп'ях

Заповідна Циричанщина

Коли стоїш над урочищем Леля, неподалік райцентру Царичанки, перехоплює дух. Трьохсотлітні оборонні вали, споруджені ще запорозькими козаками на перепону нападникам, поросли степовими травами й перетворилися на мальовничі кручі. Унизу розкинувся дубовий гай. Місцеві жителі кажуть, що ця місцина багата на рослини, які занесені до Червоної книги.

Під самим райцентром, посеред степу, є дивовижна гора Калитва. Кажуть, то скупчення породи, принесеної сюди здалеку потужним льодовиком мільйони років тому. Ентузіасти засадили гору гектарами акації, перетворивши пам'ятку природи на пам'ятник людському завзяттю.

А поблизу села Гупалівки, на берегах річечки Заплавки, розкинувся заповідний парк, один із найбільших в Україні. Ще одна заповідна територія Циричанщини створена не природою, а людьми. Де береги штучного водного каналу, який через забруднення тепер перетворено на рекреаційну зону.

Місцеві ентузіасти зарибнили канал. Мальки риби, випущені у воду, уже повиїдали бруд і водорості в майже п'ятдесятикілометровій зоні. Вода знову чиста, приваблює відпочивальників і рибалок.

На Царичанщині мріють про створення великого національного ландшафтного парку вздовж Орелі — річки, яка колись уважалася найчистішою в Європі.

161 слово

За Ю. Рацібарською